

PATVIRTINTA

Tautinių mažumų departamento prie LRV
direktorius 2023 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. IV- 58

ROMŲ ĮTRAUKTIES IKI 2030 METŲ VEIKSMŲ PLANAS

I DALIS

BENDROS NUOSTATOS

Romų įtraukties iki 2030 metų veiksmų plano (toliau – Veiksmų planas) tikslas – skatinti romų lygybę, socialinę įtrauktį ir aktyvų dalyvavimą.

1.1. Veiksmų plano uždaviniai:

- 1.2.1. Kovoti su antičigonizmu ir romų diskriminacija;
- 1.2.2. Mažinti skurde gyvenančių romų dalį;
- 1.2.3. Didinti romų užimtumą;
- 1.2.4. Skatinti didesnę įsitraukimą į švietimo sistemą;
- 1.2.5. Didinti sveikatos raštingumą;
- 1.2.6. Didinti būsto prieinamumą;
- 1.2.7. Skatinti romų dalyvavimą ir įgalinimą;
- 1.2.8. Remti romų kultūrą ir skatinti tarpkultūrinį dialogą.

1.3. Veiksmų planas parengtas įgyvendinant 2020 m. Europos Komisijos komunikatą Europos Parlamentui ir Tarybai „Lygybės sąjunga: ES romų lygybės, įtraukties ir dalyvavimo strateginis planas“ (COM(2020) 620) (toliau – Komunikatas), taip pat kitus Lietuvos Respublikos tarptautinius įsipareigojimus pagal Jungtinių Tautų ir Europos Tarybos sutartis.

1.4. Veiksmų plano priemonės suplanuotos remiantis Komunikato III.1 punktu, pagal kurį romų įtraukties strateginiuose dokumentuose turėtų būti derinamos bendros priemonės ir aiškus, bet ne išskirtinis tikslinis orientavimas, užtikrinant, kad pagrindinės paslaugos būtų įtraukios.

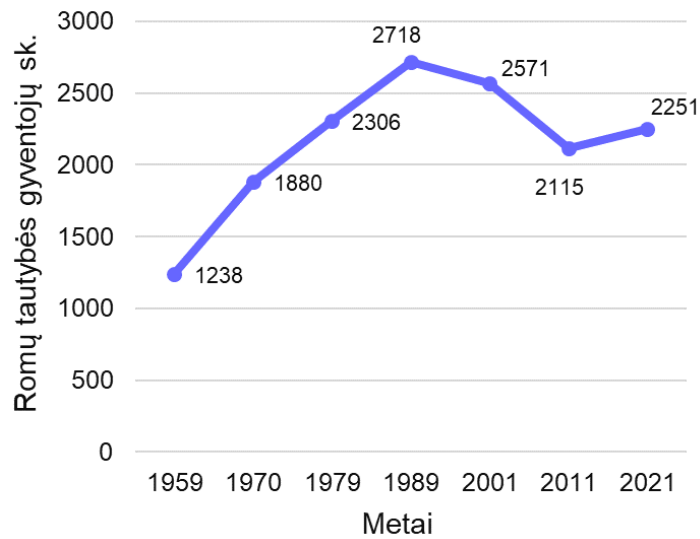
1.5. Veiksmų plano rezultato kriterijų reikšmės remiasi sociologiniu tyrimu „Romų tautybės asmenų padėtis 2020 m.“, kurį atliko dr. Vita Kontvainė ir socialine-demografinė Lietuvos romų populiacijos analize 2001–2021 m. „Lietuvos romai“, kurią atliko dr. Daumantas Stumbrys.

II DALIS

DEMOGRAFINĖ ROMŲ TAUTINĖS MAŽUMOS SITUACIJA

2.1. Remiantis Lietuvos gyventojų surašymo duomenimis, 2021 m. sausio 1 d. Lietuvoje gyveno 2810761 gyventojas. Iš jų 2251, arba 0,08 proc., buvo romų tautybės gyventojai. Absoliuti dauguma romų tautybės Lietuvos gyventojų turėjo Lietuvos pilietybę (95,3 proc.), kiti turėjo leidimus gyventi arba buvo kitų šalių piliečiai.

2.2. Nuo 2001 m. iki 2021 m. romų tautybės gyventojų skaičius Lietuvoje sumažėjo, tačiau populiacijos mažėjimo tendencija buvo panaši į bendrą šalies gyventojų skaičiaus mažėjimą (**1 pav.**). 2001 m. Lietuvoje gyveno 2571 romų tautybės gyventojas, 2011 m. – 2115 romų tautybės gyventojų.

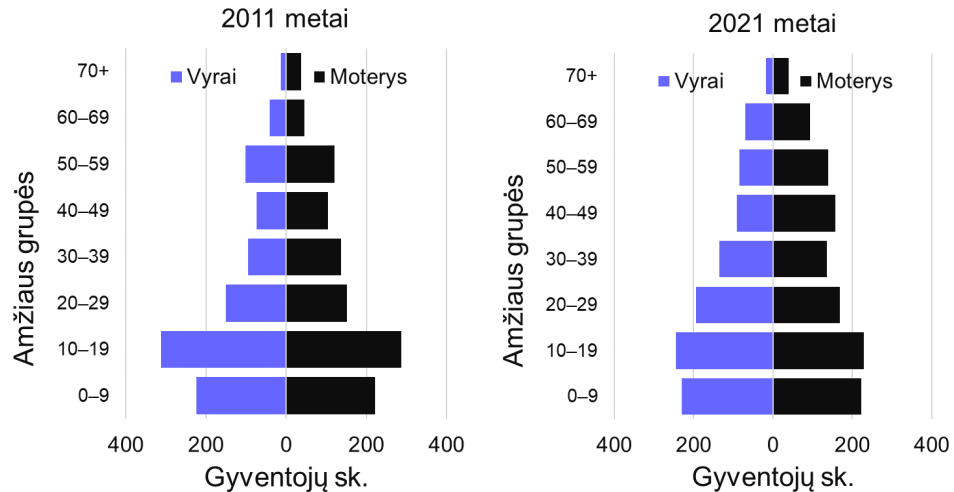

1 pav. Romų tautybės gyventojų skaičiaus Lietuvoje pokyčiai

2.3. Romų tautybės gyventojų skaičius nuo 2011 m. padidėjo. Vis dėlto ankstesni gyventojų surašymai buvo atliekami taikant visuotinės gyventojų apklausos metodą, o 2021 m. gyventojų surašymas atliktas jungiant valstybės duomenų registrus. Anksčiau atlikti metodologiniai tyrimai atskleidžia, kad taikant apklausos metodą į tyrimo imtį dažniau nepatenka socialinėje ir ekonominėje atskirtyje esančios gyventojų grupės. Dėl to daryti išvadas apie romų tautybės gyventojų skaičiaus didėjimą pastarąjį dešimtmetį Lietuvoje reiktų atsargiai.

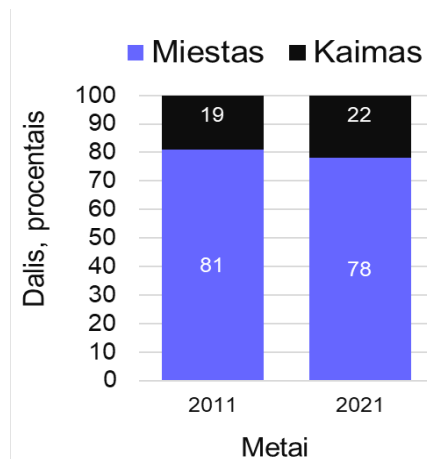
2.4. Romų tautybės gyventojų struktūra pasižymi išskirtinėmis savybėmis. Palyginus su lietuvių demografinė struktūra, romų populiacijos Lietuvoje demografinėi struktūrai būdinga santykinai didelė jauno amžiaus gyventojų dalis ir santykinai maža vyresnio amžiaus gyventojų dalis. Nuo 2011 m. iki 2021 m. padidėjo vyresnio amžiaus gyventojų skaičius tarp romų tautybės gyventojų. Sulaukusių 60

metų ir vyresnių gyventojų dalis išaugo nuo 6,5 iki 7,2 proc. Nuo 2011 m. iki 2021 m. sumažėjo 10–19 metų amžiaus gyventojų grupė.

2 pav. Lietuvos romų tautybės gyventojų struktūra pagal lytį ir amžių 2011 m. ir 2021 m.

2.5. 2021 m. apie 78 proc. romų tautybės gyventojų Lietuvoje gyveno miestuose, 2011 m. šio rodiklio reikšmė buvo 81 proc. (**3 pav.**). 2021 m. surašymo duomenys rodo, kad 24,3 proc. visų Lietuvos romų tautybės gyventojų gyveno Vilniaus miesto savivaldybėje. Taip pat didelės romų bendruomenės telkėsi Kauno miesto (8,2 proc.), Panevėžio miesto (6,3 proc.), Jonavos r. (5,5 proc.), Vilkaviškio r. (4,4 proc.), Klaipėdos m. (4,2 proc.), Šiaulių r. (3,6. proc.), Anykščių r. (3,6 proc.), Marijampolės (3,4 proc.), Šiaulių m. (3,2 proc.), Ukmergės r. (3,1 proc.), Šalčininkų r. (3,0 proc.) savivaldybėse. Visose kitose savivaldybėse buvo pasiskirstę 27,2 proc. visų Lietuvos romų tautybės gyventojų.

3 pav. Lietuvos romų tautybės gyventojų struktūra pagal gyvenamąją vietovę 2011 m. ir 2021 m.

III DALIS

ANTIČIGONIZMAS

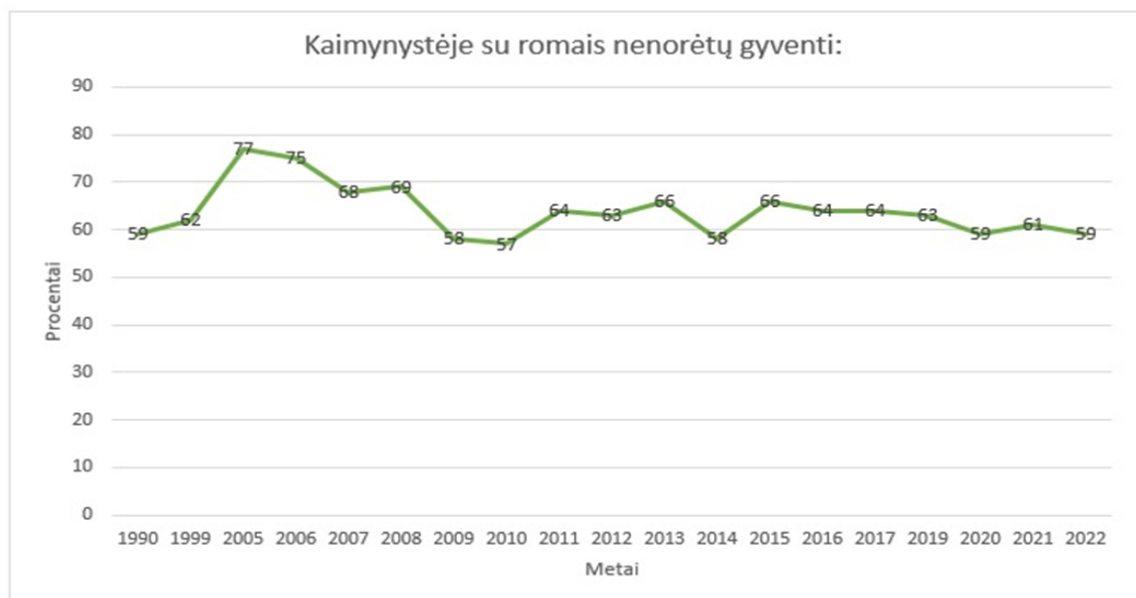
3.1. Antičigonizmas, romų diskriminacija ir neigiamos visuomenės nuostatos išlieka didžiausiu iššūkiu romų socialinės integracijos plėtrai.

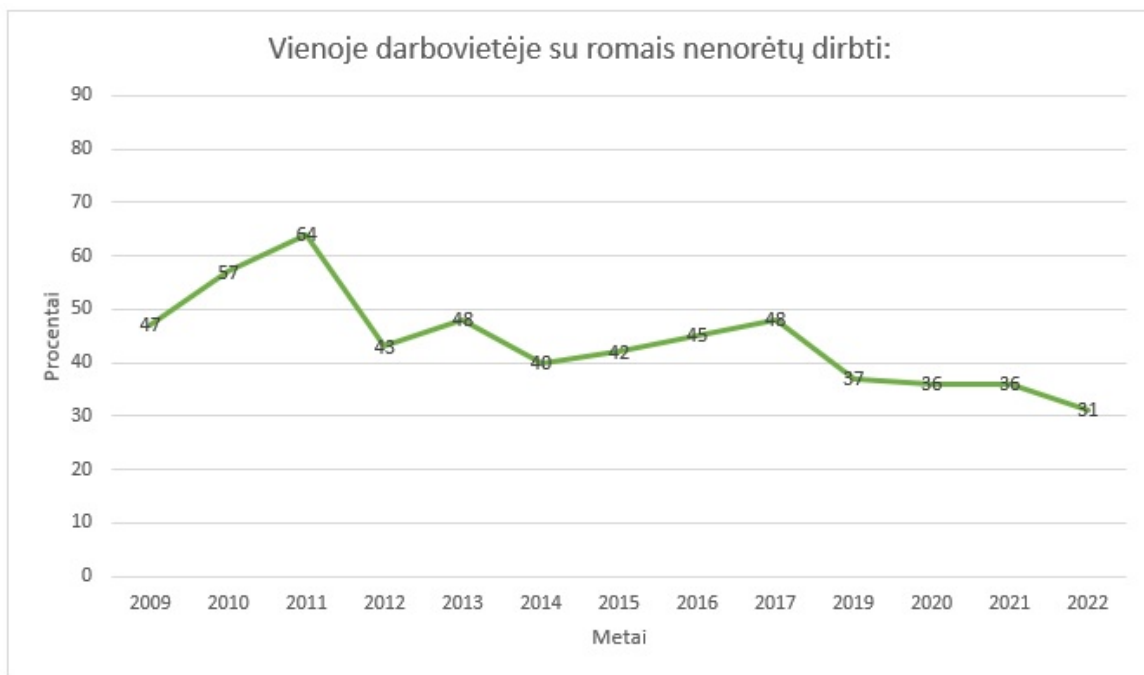
3.2. Sąvoka „antičigonizmas“ Lietuvoje kol kas mažai žinoma. Pirmasis teisinis dokumentas, kuriame buvo pavartota ši sąvoka – tai 2005 m. Europos Parlamento rezoliucija „Dėl romų padėties Europoje“.

3.3. Europos Tarybos Komisija prieš rasizmą ir netoleranciją (toliau – ECRI) 2005 m. pripažino, kad egzistuoja specifinė rasizmo forma romų atžvilgiu. 2011 metais ECRI priėmė rekomendaciją Nr. 13 „Dėl kovos su antičigonizmu ir romų diskriminacija“, kurioje buvo pavartotas šis apibrėžimas:

„Antičigonizmas – tai specifinė rasizmo forma, ideologija, pagrįsta rasiniu pranašumu, nužmoginimo forma ir institucinis rasizmas, atsiradęs dėl istorinės diskriminacijos, kuri išreiškiama smurtu, neapykantos kalba, išnaudojimu, stigmatizavimu ir diskriminacija“. Pritarus romų nevyriausybinėms organizacijoms, ši sąvoka bus naudojama Lietuvoje.

3.4. Antičigonizmas yra plati kolektyvinio, o ne individualaus pobūdžio sąvoka, nukreipta į visus tuos, kurie visuomenėje suvokiami kaip čigonai. Antičigonizmo mastą šalyje atskleidžia neigiamos visuomenės nuostatos romų atžvilgiu, kurios išlieka pakankamai aukštos. 2022 m. duomenimis, 58,6 proc. Lietuvos gyventojų nenorėtų gyventi kaimynystėje su romais, o dirbti vienoje darbovietėje – net 31 proc. respondentų.

4 pav. Neigiamų nuostatų kaita 1990–2022 m. ir 2009–2022 m.

3.5. Diskriminacija yra viena iš antičigonizmo apraiškos formų. Antičigonizmas nuo diskriminacijos skiriasi tuo, kad diskriminacija dažniausiai turi individualų pobūdį ir tikslą, todėl negali aprėpti visų netinkamo elgesio formų romų atžvilgiu. Prieš romus nukreiptos apraiškos visada yra kolektyvinės ir gali tapti sistemingos.

3.6. 2023 m. Lietuvos žmogaus teisių centro atlikto tyrimo „Lietuvos nediskriminavimo politika: Lietuvos žydų ir romų bendruomenių atvejai“ duomenimis, romų bendruomenė Lietuvoje patiria giliai įsišaknijusiais stereotipais grįstą diskriminaciją kasdienybėje, gatvėje, įvairiose konkrečiose gyvenimo srityse, tokiose kaip bandymas įsidarbinti ar išsinuomoti būstą.

3.7. Nepaisant gausiai patiriamos diskriminacijos, romų bendruomenė į Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybą beveik nesikreipia. Lygių galimybių kontrolieriaus duomenimis, skundų dėl romų patirtos diskriminacijos negauta 2012–2014 m., taip pat 2018–2021 m. 2022 m. išnagrinėtas vienas skundas dėl diskriminacijos etninės kilmės pagrindu.

**UŽDUOTIS – KOVOTI SU ANTIČIGONIZMU IR ROMŲ DISKRIMINACIJA
TIKSLINĖS PRIEMONĖS:**

Nr.	Priemonė	Laikotarpis	Atsakinga institucija
3.1.	Užtikrinti Ekspertų komisijos kovai su antičigonizmu veiklą, organizuojant keturis susitikimus per metus	2024 m. – 2030 m.	Tautinių mažumų departamentas prie LRV
3.2.	Analizuoti antičigonizmo apraiškas visuomenėje, atliekant tyrimus apie istorines antičigonizmo apraiškas, romų genocidą ir kitas temas; rengti rekomendacijas kovai su antičigonizmu	2024 m. – 2030 m.	Tautinių mažumų departamentas prie LRV, Ekspertų komisija kovai su antičigonizmu
3.3.	Vykdyti vieną socialinę kampaniją per metus, skirtą keisti neigiamas visuomenės nuostatas romų atžvilgiu	2024 m. – 2030 m.	Romų visuomenės centras
3.4.	Organizuoti mokymus Romų platformų koordinatoriams (tarpininkams), nevyriausybinėms romų organizacijoms ir kitiems romų aktyvistams apie diskriminaciją, jos įrodinėjimą ir skundų teikimą	2025 m.	Tautinių mažumų departamentas prie LRV
3.5.	Stiprinti bendradarbiavimą su Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba, organizuojant pasitarimus romų diskriminacijos klausimais	2024 m. – 2030 m.	Tautinių mažumų departamentas prie LRV, Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba
3.6.	Stiprinti bendradarbiavimą su Užimtumo tarnyba kovojant su romų diskriminacija darbo rinkoje	2024 m. – 2030 m.	Tautinių mažumų departamentas prie LRV, Užimtumo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos

REZULTATO KRITERIJAI:

- 1. Dvigubai padidėjęs skundų skaičius Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybai iki 2030 metų;**

2. Asmenų, nenorinčių gyventi ir dirbti kartu su romais, mažėjimas 15 procentų 2030 m. palyginus su 2022 m..

IV DALIS SKURDO MAŽINIMAS

4.1. Skurstančiais asmenimis laikomi tie asmenys, kurių pajamos, materialiniai, socialiniai ir kultūriniai ištekliai yra tokie riboti, kad išstumia juos iš priimtino gyvenimo būdo šalyje, kurioje jie gyvena.

4.2. Skurdas yra susijęs ne tik su pajamų trūkumu, bet ir su kliūtimis naudotis paslaugomis ir įvairiomis galimybėmis, kurios trukdo dalyvauti visuomenės gyvenime.

4.3. Remiantis Valstybinės duomenų agentūros informacija, 2021 m. žemiau skurdo rizikos ribos gyveno apie 560 tūkst. šalies gyventojų. Skurdo rizikos lygis 2021 m. šalyje siekė 20 proc., o tai yra vienas didžiausių skurdo rizikos lygių Europos Sąjungoje. Absoliutaus skurdo lygis šalyje 2021 m. siekė 3,9 proc. (110 000 gyventojų).

4.4. Statistika rodo, kad skurdo rizikos atžvilgiu Lietuvoje pažeidžiamiausi yra bedarbiai, vieniši asmenys, vieniši tėvai, auginantys vaikus, senatvės pensininkai, žmonės su negalia.¹

4.5. Remiantis sociologiniu tyrimu „Romų tautybės asmenų padėtis 2020 metais“ (toliau – 2020 m. tyrimas), romai susiduria su kelis kartus didesne skurdo rizika nei vidutinis Lietuvos gyventojų namų ūkis – skurdo rizikos lygis romų grupėje siekia 96 proc. ir šis rodiklis nuo 2015 m. nepasikeitė.

4.6. 2020 m. tyrimo duomenys rodo, kad 2020 m. daugiau kaip du trečdaliai (71 proc.) 15 metų ir vyresnių romų negalėjo sau leisti pakeisti susidėvėjusių drabužių naujais, nedėvėtais drabužiais (šalies rodiklis – 16 proc.), trečdalis (33 proc., 2015 m. – 49 proc.) apklaustųjų negalėjo sau leisti turėti dvi tinkamų batų poras (vieną – šaltam, kitą – šiltam metų laikui) (šalies rodiklis – 3 proc.). Daugelis romų (60 proc.) negalėjo laisvai disponuoti pajamomis savo asmeniniams poreikiams. Tačiau pastebimas ir teigiamas pokytis – ženkliai išaugo romų dalis, turinčių interneto prieigą asmeninėms reikmėms namuose – nuo 34 proc. 2015 m. iki 63 proc. 2020 m.

4.7. Mažinti skurdą siekiama įgyvendinant Pajamų nelygybės mažinimo plėtros programos, Šeimos politikos stiprinimo plėtros programos, Socialinės sutelkties plėtros programos ir Neįgaliesiems tinkamos aplinkos visose gyvenimo srityse plėtros programos priemones.

¹ Skurdas ir socialinė atskirtis 2022 metais, Nacionalinio skurdo mažinimo organizacijų tinklo apžvalga, <https://www.smtinklas.lt/wp-content/uploads/simple-file-list/Metin%C4%97-skurdo-ir-socialin%C4%97s-atskirties-ap%C5%BEvalga/Skurdas-ir-socialin%C4%97-atskirtis-Lietuvoje-2022.pdf>, 7 p.

4.8. Pagrindinės priemonės, kurios jau buvo įgyvendintos:

- padidinta globos (rūpybos) išmoka, kurios dydis nesikeitė daugiau nei du dešimtmečius;
- visi Lietuvoje gyvenantys vieniši neįgalieji ir vieniši žmonės, sulaukę senatvės pensijos amžiaus, gali gauti naujai įsteigtą vienišo asmens išmoką;
- socialinių išmokų baziniai dydžiai, kurie lemia daugumos socialinių išmokų dydžius, 2022 m. buvo didinti dukart. Palyginus su 2021 m., didžioji dalis išmokų padidėjo beveik šeštadaliu, o šalpos pensijos – penktadaliu;
- 2021 m. buvo priimti Lietuvos Respublikos socialinio draudimo pensijų įstatymo pakeitimai, kurie užtikrina spartesnę socialinio draudimo pensijų didėjimą. Per 2022 m. pensijos per kelis kartus vidutiniškai didėjo 70 eurų ir vidutinė socialinio draudimo senatvės pensija pasiekė apie 482 eurus, o turint būtinaį stažą – 510 eurų;
- sudarytos palankesnės sąlygos žmonėms gauti būsto šildymo išlaidų kompensacijas, sunkiau besiverčiantys šalies gyventojai net ir gaunantys vidutinį darbo užmokestį gali pasinaudoti šia parama, nepriklausomai nuo to, koku kuru jų būstas šildomas;
- rekordiškai padidinta minimali mėnesinė alga (toliau – MMA) iki 730 eurų, t. y. beveik 14 procentų. 2023 m. MMA didinta iki 840 EUR, taip pat didintas neapmokestinamas pajamų dydis (nuo 540 Eur 2022 m. iki 625 Eur 2022 m.).

**UŽDUOTIS – MAŽINTI SKURDE GYVENANČIŲ ROMŲ DALĮ
BENDRO POBŪDŽIO PRIEMONĖS:**

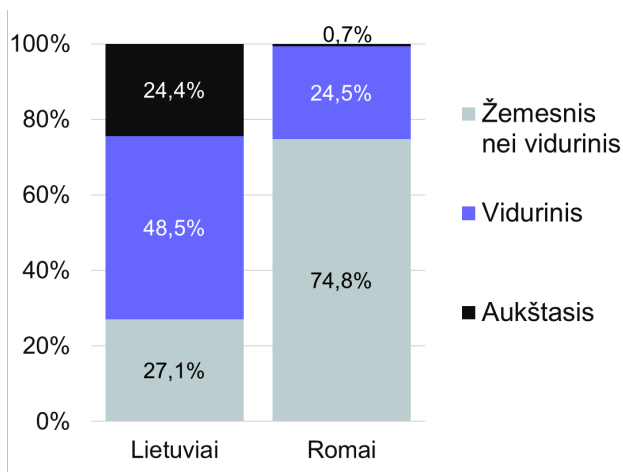
Nr.	Priemonė	Laikotarpis	Atsakinga institucija
4.1.	Didinti nepasiturinčių gyventojų disponuojamas pajamas	2024 m. – 2030 m.	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
4.2.	Stiprinti socialinių paslaugų kokybę ir prieinamumą	2024 m. – 2030 m.	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
4.3.	Plėtoti prevencinių socialinių paslaugų įgyvendinimą	2024 m. – 2030 m.	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, savivaldybės
4.4.	Tobulinti minimalių pajamų apsaugos sistemą	2024 m. – 2030 m.	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
4.5.	Didinti nedarbo socialinio draudimo	2024 m. – 2030 m.	Socialinės apsaugos ir

	sistemos aprėptį		darbo ministerija
Priemonės, skirtos pensinio amžiaus asmenims			
4.6.	Nuosekliai didinti pensijas neturintiems būtinojo stažo	2024 m. – 2030 m.	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
4.7.	Didinti pensinio amžiaus asmenų ir neįgaliųjų, kurie neįgijo teisės gauti valstybinio socialinio draudimo išmokų, pajamas (09-002-02-01-01)	2024 m. – 2030 m.	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
4.8.	Tobulinti vienišų pensinio amžiaus asmenų ir vienišų neįgaliųjų pajamų apsaugos sistemą (09-002-02-01-03)	2024 m. – 2030 m.	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
Priemonės, skirtos žmonėms su negalia			
4.9.	Užtikrinti fizinės infrastruktūros prieinamumą neįgaliesiems (09-005-02-06-01)	2024 m. – 2030 m.	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
4.10.	Užtikrinti informacinės infrastruktūros ir informacijos pritaikymą neįgaliųjų poreikiams (09-005-02-06-04)	2024 m. – 2030 m.	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
4.11.	Skatinti paslaugų ir prekių pritaikymą neįgaliųjų poreikiams (09-005-02-06-07)	2024 m. – 2030 m.	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
Priemonės, skirtos vaikų skurdo mažinimui			
4.12.	Padidinti globojamiems (rūpinamiems) vaikams teikiamą paramą būtiniausiems poreikiams (mitybos, sveikatos priežiūros, ugdymo) užtikrinti (priemonė Nr. 09-004-02-05-03).	2024 m. – 2030 m.	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
4.13.	Padidinti nemokamo mokinių maitinimo prieinamumą ir paramą mokinio reikmenims įsigyti (priemonė Nr. 09-004-02-05-05)	2024 m. – 2030 m.	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
4.14.	Remti vaikų dienos centrus	2024 m. – 2030 m.	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija

REZULTATO KRITERIJUS – sumažėjęs skurdo lygis romų bendruomenėje nuo 96 proc. 2020 m. iki 80 proc. 2030 m.

**V DALIS
ŠVIETIMAS**

5.1. 2021 m. surašymo rezultatai rodo, kad kol kas romų bendruomenės išsilavinimas yra žemas ir labai skiriasi nuo lietuvių išsilavinimo. Tarp romų tautybės gyventojų beveik nėra asmenų, įgijusių aukštąjį išsilavinimą. Lietuvių tautybės gyventojų šis rodiklis siekia 20,3 proc. Be to, daugiau negu 70 proc. romų tautybės gyventojų turi žemesnį nei vidurinis išsilavinimą (5 pav.).

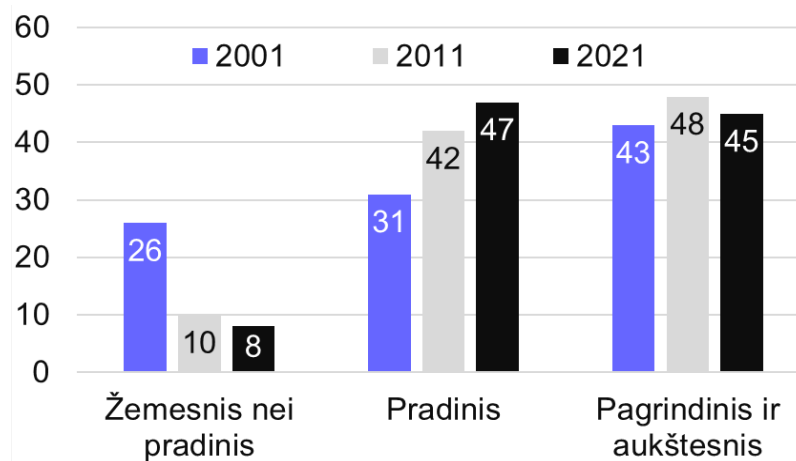

5 pav. Lietuvių ir romų tautybės gyventojų (10 metų ir vyresnių) išsilavinimas 2021 m.

5.2. Nors romų tautybės gyventojų išsilavinimo rodikliai yra žemi, tačiau Lietuvos gyventojų surašymų rezultatai rodo, kad nuo 2001 m. iki 2021 m. raštingų ir pradinį išsilavinimą įgijusių romų dalis bendroje romų populiacijoje didėjo. Viena vertus, gyventojų surašymų rezultatai rodo, kad romų tautybės gyventojų dalis, įgijusi pradinį išsilavinimą, didėja (nuo 31 proc. 2001 m. iki 47 proc. 2021 m.), o neraštingų ir nebaigusių pradinio išsilavinimo mažėja (6 pav.). Tai gali būti susiję su kartų kaita ir mažesniu ankstyvu iškritimu iš švietimo sistemos. Kita vertus, pagrindinį ir aukštesnį nei pagrindinį išsilavinimą turinčių romų dalis išlieka gana stabili (apie 45 proc.), o aukštąjį išsilavinimą turinčių

romų tautybės gyventojų skaičius yra labai mažas (mažiau nei 1 proc.). Galima teigti, kad egzistuoja tam tikros romų tautybės gyventojų išsilavinimo „lubos“.

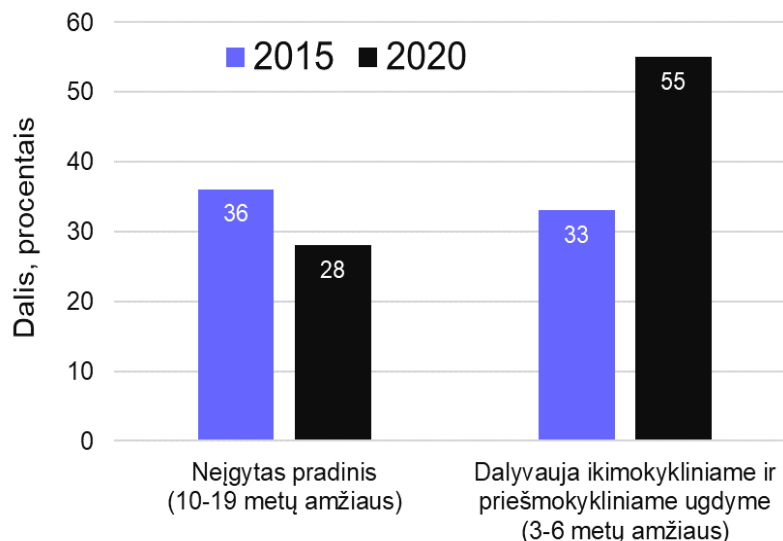
5.3. Anksčiau atliktuose tyrimuose buvo nustatyta, kad vaikų pasiekimų skirtumus geriausiai paaškina socialiniai-ekonominiai šeimų padėties kintamieji. Tikėtina, kad vienas iš trukdžių romų tautybės vaikams įgyti aukštesnį išsilavinimą – žemas socialinis ekonominis statusas.

6 pav. Romų tautybės gyventojų (10 metų ir vyresnių) išsilavinimas 2001 m., 2011 m. ir 2021 m.

5.4. 2020 m. tyrimas taip pat rodo, kad romų tautybės gyventojų išsilavinimo rodikliai pastaraisiais metais didėjo. Nuo 2015 m. iki 2020 m. padidėjo romų tautybės vaikų ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo rodikliai, fiksuojamas tolygesnis romų moksleivių pasiskirstymas pagal klases bendrojo ugdymo mokyklose, daugėja besimokančių vyresnių nei 16 metų asmenų.

5.5. 2020 m. tyrimo rezultatai rodo (**7 pav.**), kad 10–19 m. amžiaus grupėje sumažėjo pradinio išsilavinimo neįgijusių arba vis dar pradinėse klasėse besimokančių romų vaikų dalis nuo 36 proc. 2015 m. iki 28 proc. 2020 m. Be to, nuo 33 iki 50 proc. padidėjo romų tautybės vaikų (3–6 metų amžiaus), dalyvaujančių ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme, dalis. Jaunimo grupėje (20–29 m.) sumažėjo neraštingų ir pradinio išsilavinimo neįgijusių asmenų (nuo 11 iki 4 proc.), išaugo pagrindinį (nuo 22 iki 30 proc.) ir vidurinį išsilavinimą turinčių asmenų (nuo 8 iki 18 proc.).

7 pav. Romų tautybės gyventojų išsilavinimo ir dalyvavimo ugdyme rodikliai
Švietimo uždaviniai ir socialinis teisingumas

5.5. Socialinis teisingumas švietimo srityje yra vienas pagrindinių Lietuvos švietimo sistemos principų. Socialinis teisingumas įgyvendinamas siekiant užtikrinti švietimo prieinamumą ir įtraukįjį ugdymą.

5.6. 2021–2030 metų Švietimo plėtros programoje ir 2021–2030 metų Mokslo plėtros programoje švietimo problemoms spręsti numatyti šie uždaviniai:

- individualizuoti ugdymą, geriau pažinti, įvertinti ir atliepti individualius besimokančiųjų poreikius ir galimybes;
- sukurti palankią, motyvuojančią, skatinančią mąstyti ir kurti ugdymo aplinką ir ugdymo (-si) turinį;
- optimizuoti mokyklų tinklą;
- didinti įvairių pakopų formaliojo ir neformaliojo švietimo įtrauktį ir prieinamumą specialiųjų ugdymosi poreikių, negalią turintiems, skurdą, psichologinių ir kitų sunkumų patiriantiems asmenims;
- pritaikyti švietimo sistemą besimokančiųjų judumui ir stiprinti švietimo sistemos pasirengimą visapusiškai integruoti į Lietuvą atvykusius (sugrįžusius) vaikus;
- gerinti švietimo sistemos atitiktį darbo rinkai ir kintančiai aplinkai; sukurti bendrą mokymosi visą gyvenimą sistemą, kuri integruotų iki šiol atskirų institucijų vykdomas ir nepakankamai tarpusavyje koordinuojamas priemones;

- spręsti Lietuvai itin aktualią pedagogų senėjimo problemą, siekti pritraukti gabius, kūrybingus, jaunos asmenis, motyvuoti pokyčiams vyresnio amžiaus mokytojus, taip pat pertvarkyti pedagogų rengimą ir profesinių kompetencijų tobulinimą;
- skatinti aukščiausio lygio laisvuosius mokslinius tyrimus ir geriau naudoti laisvųjų mokslinių tyrimų potencialą.

5.7. Įgyvendinant aukščiau minėtus uždavinius, 2021–2023 metais jau buvo įvykdytos priemonės, svarbios romų švietimui:

- Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas įtvirtino, kad socialinę riziką patiriantiems vaikams ikimokyklinis ugdymas nuo 2021 m. rugsėjo 1 d. yra privalomas ir vykdomas švietimo, mokslo ir sporto ministro ir socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatyta tvarka. Kokybiškam ikimokykliniam ugdymui užtikrinti ir įgyvendinti skiriamas finansavimas iš valstybės biudžeto lėšų. Taip siekiama pritraukti vaikus iš socialinės rizikos šeimų lankyti darželį ir kartu su kitais vaikais įgyti lygiavertes starto galimybes mokytis.
- Privalomas ugdymas taip pat gali būti skiriamas vaikui, jei tėvai stokoja socialinių ar pozityvių tėvystės įgūdžių, jei vaikas turi specialiųjų ugdymosi poreikių, bet tėvai nesudaro sąlygų juos tenkinti, jei vaiko tėvai išgyvena sunkumus ar yra netekę darbo ir pan. atvejais. Valstybė iki 2027 m. ikimokyklinio ugdymo plėtrai, prieinamumui, kokybei stiprinti numato skirti daugiau nei 78 mln. eurų ES fondų lėšų. Beveik pusė šios sumos numatyta socialinę riziką patiriančių šeimų ir specialiųjų poreikių turinčių vaikų įtraukimui į ikimokyklinio ugdymo įstaigas, kad jie turėtų lygiavertes sąlygas ugdytis kartu su bendraamžiais.
- Vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 7str. 3 dalies nuostatomis (kurios atitinkamai įsigalioja 2023 m., 2024 m. ir 2025 m.) yra reglamentuotas visuotinis ikimokyklinis ugdymas: 2023 m. nuo 4 metų vaikams, 2024 m. nuo 3 metų vaikams, 2025 m. nuo 2 metų vaikams. Tai reiškia, kad ikimokyklinis ugdymas 4–2 metų amžiaus vaikams nėra privalomas, bet, jei tėvai (globėjai) pageidauja tokio amžiaus vaikus vesti į įstaigas, kurios vykdo ikimokyklinio ugdymo programas, tai ugdymo įstaigų savininkai privalo užtikrinti vietas tokio amžiaus vaikų ugdymui institucijose.
- Mokykloms rengiantis specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių didesnei įtraukčiai, mokyklose įdarbinama vis daugiau mokytojų padėjėjų. 2022–2023 m. m. bendrojo ugdymo mokyklose dirbo 4280 mokytojo padėjėjai. Palyginus su 2021–2022 m. m., jų skaičius išaugo

beveik tūkstančiu (buvo 3415). Dar 1641 mokytojo padėjėjas dirbo ikimokyklinio ugdymo įstaigoje (2021–2022 m. m. duomenys).

- Priėmus Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimus, sugriežtintas pamokų lankymo užtikrinimas. Mokykla privalo tą pačią dieną informuoti tėvus (globėjus, rūpintojus) apie mokinio, kuris mokosi pagal bendrojo ugdymo programas, neatvykimą į mokyklą ar pamoką, jeigu tėvai (globėjai, rūpintojai) nepraneša mokyklai apie vaiko neatvykimą į mokyklą ar pamoką. Įstatyme taip pat numatyta pareiga mokyklai informuoti Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybą prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos apie atvejus, kai mokinio tėvai (globėjai, rūpintojai) neįtikrina vaiko pareigos mokytis iki 16 metų. Socialinę atskirtį patiriantiems, nesimokantiems mokykloje ir prie visuomenės nepritampantiems vaikams švietimo prieinamumas užtikrinamas teikiant jiems socialines paslaugas ir švietimo pagalbą per tikslines socialines ir švietimo programas, kurias vykdo ne tik Vyriausybė ir Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, bet ir savivaldybės tiesiogiai arba per mokyklas. Šias programas gali rengti ir vykdyti nevyriausybinės organizacijos bei kiti juridiniai ir fiziniai asmenys.
- Siekiant didinti profesinio mokymo prieinamumą ir mokymosi sąlygas mokiniams, pablogėjus jų socialinei ir materialinei padėčiai, Vyriausybės nustatyta tvarka skiriama socialinė stipendija. Ją gali gauti studentai, kurie:
 - gauna socialinę pašalpą;
 - turi 45 procentų ar mažesnę darbingumą arba sunkų ar vidutinį neįgalumo lygį;
 - yra našlaičiai.
 Socialinės stipendijos dydis šiuo metu – 6,5 BSI (bazinė socialinė išmoka), t. y., 318.50 EUR per mėnesį. Socialinių stipendijų skyrimo tvarka nustatyta Socialinių stipendijų skyrimo ir administravimo tvarkos apraše. Socialines stipendijas administruoja ir informaciją apie jas teikia Valstybinis studijų fondas.
- 2022 m. priimti Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo pakeitimai, kuriais siekiama suteikti pagalbą įgyti aukštąjį išsilavinimą jautrios socialinės-ekonominės aplinkos asmenims, susiduriantiems su finansiniais, akademiniais ir informacijos prieinamumo iššūkiais, taip pat asmenims, turintiems individualių poreikių, kylančių dėl negalios, bei vyresnio amžiaus asmenims stojantiems į aukštąsias mokyklas. Numatyta, kad nuo 2024 m. priimant pirmakursius į aukštąsias mokyklas atsiras papildoma konkursinė eilė stojantiems iš socialiai jautrios aplinkos, jau turintiems praktinės darbo ar savanorystės patirties. Pagal šią eilę

numatoma skirstyti 10 proc. valstybės finansuojamų studijų vietų, tačiau keliant tokius pačius akademinio pasirengimo reikalavimus kaip ir stojantiesiems per pagrindinę konkursinę eilę. Aukštojo mokslo socialinės dimensijos plėtra siekiama užtikrinti, kad įstojusiu į aukštąją mokyklą, studijuojančių ir įgijusių aukštojo mokslo kvalifikaciją studentų socialinė sudėtis visose studijų pakopose atitiktų įvairialypę visuomenės socialinę sudėtį.

- Romai minimi 2021–2027 metų Europos Sąjungos fondų investicijų programoje Lietuvai. Šios programos 114–115 punktuose nurodyta: „Pagerinti švietimo įtrauktį asmenims, patiriantiems atskirtį ar socialines rizikas, dėl kurių kyla grėsmė patirti socialinę atskirtį, suteikti švietimo pagalbą bei koordinuotai teikiamas paslaugas (įskaitant ir sveikatos priežiūros paslaugas): vaikams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, nepalankiomis gyvenimo sąlygomis gyvenantiems vaikams, tautinių mažumų bendruomenių vaikams (romams ir kt.), grįžusiems ir atvykusiems iš užsienio ir kt. pasiekimų skirtumų regionuose mažinimas, teikiant ankstyvąją intervenciją, individualią ugdymo ir švietimo pagalbą bei koordinuotai teikiamas paslaugas įvairių ugdymo poreikių turintiems vaikams; lituanistinio švietimo paslaugų plėtojimas ir gerinimas. Ši veikla bus įgyvendinama Vidurio ir Vakarų Lietuvos bei Sostinės regionuose.

UŽDUOTIS – SKATINTI ROMŲ ĮTRAUKTĮ Į ŠVIETIMO SISTEMĄ BENDRO POBŪDŽIO PRIEMONĖS:

Nr.	Priemonės pavadinimas	Laikotarpis	Atsakingas institucija
5.1.	Konkurso būdu finansuoti savivaldybių ir ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo, bendrojo ugdymo programas vykdančių įstaigų projektus, skirtus diegti ugdymo organizavimo modelius, apimančius įvairias priemones švietimo prieinamumui didinti ir veiksmingos švietimo pagalbos teikimui užtikrinti atskirties riziką patiriantiems mokiniams, apimant aprūpinimą specialiosiomis mokymo priemonėmis ir rekomendacinių visos dienos mokyklos veiklos modelių diegimą	2024 m. – 2030 m.	Švietimo, mokslo ir sporto ministerija
5.2.	Pedagoginių darbuotojų kompetencijų tobulinimas, kaip dirbti su konkrečių	2024 m. – 2030 m.	Nacionalinė švietimo agentūra

	specialiųjų ugdymosi poreikių vaikais (įskaitant gabius vaikus), įtraukiojo ugdymo modelių ir universalaus dizaino gairių diegimas bei komunikacinė kompanija Vidurio ir Vakarų Lietuvos regione		
--	--	--	--

TIKSLINĖS PRIEMONĖS:

Nr.	Priemonės pavadinimas	Laikotarpis	Atsakingas institucija
5.3.	Bendradarbiaujant su savivaldybėmis ir tarpininkais, siekti, kad kuo didesnis skaičius romų vaikų lankytų ikimokyklinės ir priešmokyklinės įstaigas	2024 m. – 2030 m.	Tautinių mažumų departamentas prie LRV
5.4.	Bendradarbiaujant su nevyriausybinėmis organizacijomis, sukurti stipendijų mechanizmą romų moksleiviams ir studentams	2025 m. – 2030 m.	Tautinių mažumų departamentas prie LRV

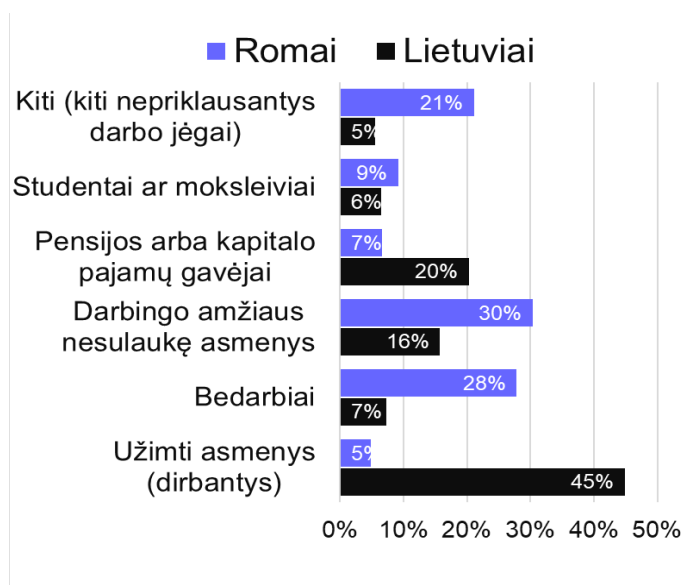
REZULTATO KRITERIJAI:

1. Vaikų dalis, dalyvaujančių ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme: 2020 m. – 50 proc.; 2030 m. – 70 proc.;
2. Neraštingų (nebaigusių pradinės mokyklos), asmenų dalis: 2021 m. – 8 proc.; 2030 m. – 4 proc.;
3. Pagrindinį išsilavinimą turinčių asmenų dalis: 2021 m. – 45 proc.; 2030 m. – 65 proc.;
4. Vidurinį išsilavinimą turinčių asmenų dalis: 2021 m. – 24,5 proc.; 2030 m. – 35 proc.;
5. Aukštesnį nei vidurinį išsilavinimą turinčių asmenų dalis: 2021 m. – 0,7 proc.; 2030 m. – 2 proc.

VI DALIS

EKONOMINIS AKTYVUMAS IR DALYVAVIMAS DARBO RINKOJE

6.1. 2021 m. surašymo duomenys rodo, kad užimti romų tautybės gyventojai (dirbantys) sudarė 5 proc. visų romų tautybės gyventojų. Palyginti su lietuvių tautybės gyventojais (45 proc.), romų užimtumo rodikliai buvo gerokai mažesni (7 pav.). Vis dėlto reikėtų atkreipti dėmesį, kad romų tautybės gyventojų populiacija yra jauna, palyginti su lietuvių tautybės gyventojų populiacija. Taigi ir darbingo amžiaus gyventojų dalis gerokai mažesnė. Gyventojų grupė nuo 30 iki 64 metų tarp lietuvių sudarė 49 proc. visos populiacijos, tarp romų – 37 proc.

8 pav. Romai ir lietuviai pagal ekonominio aktyvumo statusą Lietuvoje 2021 m.

6.2. 2020 m. tyrimo rezultatai rodo, kad užimtumo rodikliams tam tikrą įtaką gali turėti gyvenamosios vietovės veiksnys. Užimtumo rodikliai didesni didžiuosiuose Lietuvos miestuose. Tyrimų rezultatai taip pat atskleidžia, kad per pastaruosius penkerius metus Vilniaus mieste išaugo dirbančių romų dalis ir sumažėjo bedarbių dalis.

6.3. Užimtumo duomenų analizė rodo, kad darbo rinkoje sėkmingiau dalyvauja pagrindinio ir aukštesnio išsilavinimo lygį įgiję romų tautybės asmenys – 39 proc. tokią išsilavinimą turinčių asmenų nurodė, kad šiuo metu dirba (iš turinčių pradinį ir žemesnį išsilavinimą dirba tik 14 proc. romų tautybės asmenų). Svarbu atkreipti dėmesį, kad praktiškai nesiskiria pagrindinį, vidurinį, profesinį ar aukštesnį išsilavinimą turinčių dirbančių asmenų dalis (apie 40 proc.). Šie duomenys rodo, kad egzistuoja ir kitos kliūtys, trukdančios romų tautybės asmenims sėkmingai dalyvauti darbo rinkoje.

6.4. Svarbūs pokyčiai fiksuojami jaunimo (20–29 m.) amžiaus grupėje – 2020 m. šioje amžiaus grupėje dirbo 42 proc. aktyvių darbo rinkos dalyvių (kitose amžiaus grupėse dirba 20 proc. asmenų). Lyginant su 2015 m. duomenimis, 2020 m. dirbančių asmenų dalis jaunimo grupėje išaugo 13 proc.

6.5. Nuo užimtumo rodiklių priklauso gyventojų pajamos ir finansinė situacija. 2020 metų tyrimo rezultatai rodo, kad lyginant su 2015 m., 2020 m. sumažėjo romų namų ūkių dalis, kurie yra 2 ar daugiau kartų dėl pinigų stokos nesumokėję mokesčių už komunalines paslaugas (nuo 58 iki 34 proc.) bei penktadaliu išsaugo galinčių pakankamai šildyti būstą dalis. Apibendrinant šio tyrimo apklausos rezultatus, galima teigti, kad romų tautybės asmenų pajamos vertinant absoliučiais skaičiais nuo 2015 m. iki 2020 m. augo vidutiniškai nuo 78 Eur iki 147 Eur vienam asmeniui.

6.6. Siekiant didinti darbo ieškančių asmenų įsidarbinimo galimybes ir užimtumo rėmimo sistemos veiksmingumą ir efektyvumą, nuo 2022 m. liepos mėn. priimti Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo pakeitimai, kurių esminis tikslas – kiekvieno žmogaus individualus situacijos vertinimas. Asmenys, turintys kliūčių įsidarbinti dėl įvairių priežasčių (mobilumo, motyvacijos stokos, šeiminių įsipareigojimų, priklausomybių ar skolinių įsipareigojimų) įgyja darbo rinkai besirengiančio asmens statusą. Užimtumo tarnybos konsultantai individualiai vertina asmens situaciją ieškant darbo ir nustato paslaugų, kurios padės pasirengti integracijai į darbo rinką, poreikį. Darbo rinkai besirengiantys asmenys yra draudžiami privalomuoju sveikatos draudimu ir gali pretenduoti į socialinę paramą, taip pat gauti reikalingą pagalbą įsidarbinimą ribojančioms aplinkybėms spręsti iš Užimtumo tarnybos, savivaldybių institucijų, socialinių partnerių ir nevyriausybinėse organizacijų. Remiantis Užimtumo tarnybos duomenimis, 2023 m. sausio 1 d. darbo rinkai besirengiančio asmens statusu buvo registruota 23,1 tūkst. – 11,3 proc. visų Užimtumo tarnyboje registruotų. Palyginus su 2022 m. gruodžio 1 d., šio statuso asmenų skaičius išaugo daugiau nei 7,6 proc. arba 1,6 tūkst. asmenų. Didžiausią darbo rinkai besirengiančių asmenų dalį sudarė vyresni nei 50 metų asmenys. Be to, netoleruojamas nelegalus darbas – bedarbio statusas naikinamas iškart, tik gavus informacijos apie bedarbio nelegalias pajamas ir (ar) nelegalų darbą.

6.7. Mažėjant vietinių žmoniškųjų išteklių pasiūlai ir esant kvalifikuoto darbo paklausai, svarbu sukurti palankias sąlygas visiems darbingo amžiaus asmenims įsitraukti į darbo rinką. Šiems pokyčiams būtina lankstesnė darbo rinka – dirbančių asmenų gebėjimas prisitaikyti prie naujų sąlygų ir darbdavių lankstumas. Įgyvendinant užimtumą didinančias priemones, reikia didinti įsidarbinimo galimybes, verslumą, skatinti karjeros planavimo ir konsultavimo priemones, padedančias prisitaikyti prie darbo rinkos.

6.8. Bus didinama individualizuotų aktyvios darbo rinkos politikos (ADRP) priemonių aprėptis ir tvarumas, skatinamas valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų tarpusavio ir išorės bendradarbiavimas su verslo struktūromis bei socialinio dialogo plėtra, siekiant prisidėti prie 2021–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Įtraukios darbo rinkos plėtros programos 2.3 pažangos uždavinio „Didinti darbo ieškančių asmenų įsidarbinimo galimybes ir užimtumo rėmimo sistemos veiksmingumą ir efektyvumą“, 2.8 pažangos uždavinio „Skatinti verslo atsakomybę“ ir 2.9 pažangos uždavinio „Stiprinti socialinį dialogą ir gerinti darbo vietų kokybę“ sėkmingo įgyvendinimo.

**UŽDUOTIS – DIDINTI ROMŲ UŽIMTUMĄ
BENDRO POBŪDŽIO PRIEMONĖS:**

Nr.	Priemonė	Laikotarpis	Atsakinga institucija
6.1.	Regioninių karjeros centrų „Karjeras“ teikiamos paslaugos, individualios ir grupinės konsultacijos, Jaunimo darbo centrų veikla	2024 m. – 2030 m.	Užimtumo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos
6.2.	Teikti darbo rinkos paslaugas	2024 m. – 2030 m.	Užimtumo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos
6.3.	Taikyti aktyvios darbo rinkos politikos priemonės (ADRP), skatinant asmenų, įskaitant romų, užimtumą	2024 m. – 2030 m.	Užimtumo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos
6.4.	Įgyvendinti pirminės intervencijos priemonės ar teikti pirminės intervencijos paslaugas jauniems bedarbiams, įskaitant romus (įgyvendinant Jaunimo garantijų iniciatyvą)	2024 m. – 2030 m.	Užimtumo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos
6.5.	Įgyvendinti užimtumo didinimo programas, teikiant paslaugas ir organizuojant priemonės darbo rinkai besirengiantiems asmenims ir bedarbiams, įskaitant romus	2024 m. – 2030 m.	Savivaldybės, Užimtumo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos
6.6.	2021–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos socialinės sutelkties plėtros programos pažangos priemonės Nr. 09-003-02-02-09	2024 m. – 2030 m.	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija

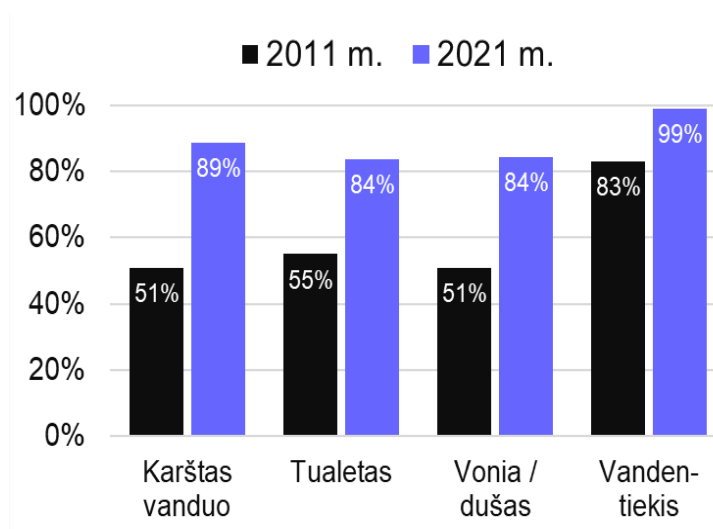
	„Plėtoti socialinės integracijos priemones labiausiai pažeidžiamoms grupėms“ bus vykdoma veikla „Socialiai pažeidžiamų, socialinę riziką (atskirti) patiriančių asmenų socialinės integracijos ir galimybių dalyvauti darbo rinkoje didinimas“		
--	--	--	--

REZULTATO KRITERIJUS – dvigubai padidėjęs užimtumo lygis 2030 m., palyginus su 2021 m.

VII DALIS

BŪSTAS

7.1. Vienas iš pagrindinių rodiklių vertinant gyventojų gyvenimo kokybę ir gyvenimo sąlygas yra būsto patogumai: vandens tiekimo sistema, tualetas su vandens nuleidimo sistema, vonios įrenginiai, centrinis šildymas. Surašymų rezultatai rodo, kad nuo 2011 iki 2021 m. romų tautybės asmenų, kurie gyvena būstuose su patogumais, dalis smarkiai išaugo. Tačiau vis tiek šie rodikliai vis dar yra mažesni negu lietuvių tautybės gyventojų.

9 pav. Romai pagal patogumus jų gyvenamuose būstuose 2011 m. ir 2021 m.

7.2. 2020 m. tyrimo rezultatai taip pat rodo, kad romų tautybės asmenų gyvenamojo būsto sąlygos yra pagerėjusios: sumažėjo asmenų dalis, gyvenančių būsto problemų turinčiuose namuose

(nuo 72 iki 55 proc.), išaugo asmenų dalis, galinčių pakankamai šildyti gyvenamąjį būstą (nuo 48 iki 75 proc.), nežymiai išaugo romų namų ūkių būstų plotas. Nepaisant teigiamų pokyčių, romų gyvenamieji būstai vis dar pasižymi prastesne kokybe lyginant su bendrais šalies rodikliais.

7.3. 2020 m. tyrimo rezultatai rodo, kad romai rečiau yra visateisiai būsto, kuriame gyvena, savininkai – 26 proc. romų turi būstą nuosavybės teise; bendras šalies vidurkis – 85 proc. 43 proc. romų namų ūkių gyvena socialiniuose būstuose arba gauna kompensacijas nuomai. Su paskola būstą įsigijusių romų namų ūkio dalis yra nedidelė – tik 2 proc.; šalies vidurkis – 6 proc.

7.4. Paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti (įskaitant socialinio būsto nuomą) sąlygas ir tvarką reglamentuoja Lietuvos Respublikos paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymas, kuris taikomas Lietuvos Respublikos gyvenamosios vietos deklaravimo įstatymo nustatyta tvarka deklaravusiems gyvenamąją vietą arba įtrauktiems į gyvenamosios vietos nedeklaravusių asmenų apskaitą:

- 1) Lietuvos Respublikos piliečiams ir jų šeimos nariams;
- 2) kitos Europos Sąjungos valstybės narės ar Europos ekonominei erdvei priklausančios Europos laisvosios prekybos asociacijos valstybės narės piliečiams ir jų šeimos nariams;
- 3) užsieniečiams, turintiems Lietuvos Respublikos ilgalaikio gyventojų leidimą gyventi Europos Sąjungoje;
- 4) užsieniečiams, kuriems suteiktas prieglobstis arba laikinoji apsauga Lietuvos Respublikoje.

7.5. Lietuvos Respublikos paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatyme apibrėžtos šios paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti formos:

- 1) parama būstui įsigyti teikiama:
 - valstybės iš dalies kompensuojamų būsto kreditų gavėjams teikiant subsidijas valstybės iš dalies kompensuojamo būsto kredito daliai apmokėti;
 - mokant išperkamosios būsto nuomos mokesčio dalies kompensaciją.
- 2) parama būstui išsinuomoti teikiama:
 - nuomojant socialinį būstą;
 - mokant būsto nuomos mokesčio dalies kompensaciją.

7.6. Socialinis būstas suteikiamas ribotas finansines galimybes turintiems asmenims ir šeimoms, kurių pajamos ir turtas neviršija teisės aktuose nustatytų dydžių².

7.7. Asmenys ir šeimos, siekiančios gauti paramą socialiniam būstui išsinuomoti, registruojami savivaldybės sudaromame Asmenų ir šeimų, turinčių teisę į socialinio būsto nuomą, sąrašė (toliau –

² <https://socmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/seima-ir-vaikai/parama-bustui-isigyti-ar-issinuomoti>

sąrašas), priklausomai nuo asmens ar šeimos amžiaus, vaikų skaičiaus, specialiųjų poreikių ar kitų aplinkybių. Asmenys ir šeimos, įrašyti į sąrašą skirstomi į šias grupes: jaunų šeimų; šeimų, auginančių tris ir daugiau vaikų; neįgaliųjų ir šeimų, kuriose yra neįgalių asmenų; be tėvų globos iki 18 metų likusių asmenų ir jų šeimų; bendrąją; socialinio būsto nuomininkų, turinčių teisę į socialinio būsto sąlygų pagerinimą.

7.8. Socialinis būstas nuomojamas eilės tvarka pagal asmens ar šeimos prašymo pateikimo datą ir laiką. Savivaldybės tarybos nustatyta tvarka socialinis būstas gali būti suteikiamas ir į sąrašą neįrašytiems asmenims ar šeimoms, t. y. ne eilės tvarka. Pavyzdžiui:

- netekusiems Lietuvos Respublikos teritorijoje nuosavybės teise turėto būsto dėl gaisrų, potvynių, stiprių vėjų ar dėl kitų nuo žmogaus valios nepriklausančių aplinkybių;
- asmenims, kuriems yra nustatytas 0–25 procentų darbingumo lygis;
- senatvės pensijos amžių sukakusiems asmenims, kuriems yra nustatytas didelių specialiųjų poreikių lygis;
- šeimoms, auginančioms penkis ar daugiau vaikų ar (ir) vaikų, kuriems nustatyta nuolatinė globa (rūpyba);
- ir kt.

7.9. Siekiant gerinti socialinio būsto nuomos prieinamumo sąlygas, Lietuvos Respublikos paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymu nuo 2024 m. įtvirtintas socialinio būsto nuomos laukimo (buvimo Asmenų ir šeimų, turinčių teisę į socialinio būsto nuomą, sąraše) laikotarpis, kuris negalės būti ilgesnis nei 5 metai, o nuo 2026 m. – negalės būti ilgesnis nei 3 metai.

7.10. Iš 2021–2027 metų Europos Sąjungos fondų investicijų programos lėšų, įgyvendinant 2021–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos socialinės sutelkties plėtros programos regioninę pažangos priemonę „Sumažinti pažeidžiamų visuomenės grupių gerovės teritorinius skirtumus“ numatytas socialinio būsto plėtros finansavimas, regionų plėtros planų pažangos priemonėse patvirtinus numatytas veiklas, skirtas socialinio būsto prieinamumui didinti, ir investicijomis užtikrinant socialinio būsto prieinamumą neįgaliesiems bei gausioms šeimoms. Bendra numatoma investicijų suma — apie 94 mln. Eur (iš jų ES lėšos apie 73 mln. Eur, savivaldybių lėšos – 21 mln. Eur), ir planuojama įsigyti apie 800 būstų.

7.11. Atsižvelgiant į nepakankamą savivaldybių socialinio būsto fondą, ilgus socialinio būsto laukimo terminus bei siekiant sudaryti sąlygas asmenims ir šeimoms greičiau apsirūpinti būstu, teisės aktuose įtvirtintas būsto nuomos mokesčio dalies kompensavimo mechanizmas. Šis paramos

mechanizmas sudaro sąlygas asmenims ir šeimoms išsinuomoti jų poreikius ir lūkesčius atitinkantį būstą rinkoje ir ne trumpiau kaip vieniems metams sudarytą būsto nuomos sutartį įregistravus Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto registre kreiptis į savivaldybę dėl būsto nuomos mokesčio dalies kompensacijos skyrimo, tokiu būdu sumažinant asmens ar šeimos būsto nuomos išlaidas.

7.12. Nuo 2022 m. įsigaliojus Lietuvos Respublikos paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymo pakeitimams, nepasiturintiems gyventojams pagerintos nuosavo būsto įsigijimo sąlygos — padidinti subsidijų valstybės iš dalies kompensuojamo būsto kredito daliai apmokėti dydžiai. Šiuo metu taikomos nuo 15 iki 30 proc. dydžio subsidijos (vietoj nuo 10 iki 20 proc.).

7.14. Jaunoms šeimoms, nevertinant jų pajamų ir turto, siekiančioms įsigyti pirmąjį būstą tam tikruose regionuose, teikiama finansinė paskata, vadovaujantis Lietuvos Respublikos finansinės paskatos pirmąjį būstą įsigyjančioms jaunoms šeimoms įstatymu, pagal kurį taip pat gali būti skiriamos nuo 15 iki 30 proc. dydžio subsidijos būsto kredito pirmajam būstui įsigyti daliai apmokėti.

UŽDUOTIS – DIDINTI BŪSTO PRIEINAMUMĄ BENDRO POBŪDŽIO PRIEMONĖS:

Nr.	Priemonės pavadinimas	Laikotarpis	Atsakinga institucija
7.1.	Nuomoti socialinį būstą	nuolat	Savivaldybės
7.2	Kompensuoti būsto nuomos mokesčio dalį	nuolat	Savivaldybės
7.3.	Socialinio būsto, pritaikyto gausioms šeimoms ir (ar) asmenims su negalia, fondo plėtra pagal regioninę pažangos priemonę „Sumažinti pažeidžiamų visuomenės grupių gerovės teritorinius skirtumus“ (09-003-02-02-11 (RE))	2024 m. – 2027 m.	Savivaldybės, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Vidaus reikalų ministerija
7.4.	Subsidijų valstybės iš dalies kompensuojamo būsto kredito daliai apmokėti teikimas	nuolat	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
7.5.	Finansinės paskatos pirmąjį būstą įsigyjančioms jaunoms šeimoms teikimas	nuolat	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija

TIKSLINĖS PRIEMONĖS:

Nr.	Priemonės pavadinimas	Laikotarpis	Atsakinga institucija
------------	------------------------------	--------------------	------------------------------

7.6.	Išanalizuoti savivaldybėse taikomus teisės aktus ir vykdomas procedūras, skirstant socialinį būstą ir teikiant kompensacijas būsto nuomai	2024 m. – 2026 m.	Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba
7.7.	Surinkti informaciją apie būsto situaciją romų šeimose, kurios gyveno panaikintoje Kirtimų gyvenvietėje Vilniuje	2024 m. – 2025 m.	Romų visuomenės centras

REZULTATO KRITERIJAI:

1. Asmenų, gyvenančių namų ūkiuose, susiduriančiuose su būsto problemomis (varvantis stogas, drėgnos sienos, grindys ar pamatai, supuvę langai arba grindys): 2020 m. – 55 proc.; 2030 m. – 45 proc.;
2. Asmenų, turinčių vonią/dušą, dalis: 2021 m. – 84 proc.; 2030 m. – 90 proc.;
3. Asmenų, turinčių karštą vandenį, dalis: 2021 m. – 89 proc.; 2030 – 95 proc.;
4. Asmenų, gyvenančių nepakankamai šildomuose būstuose dalis: 2020 m. – 25 proc.; 2030 m. – 15 proc.

VIII DALIS

SVEIKATOS APSAUGA

8.1. Asmens teisę į sveikatą valstybė įgyvendina vykdydama asmens sveikatos priežiūrą, visuomenės sveikatos priežiūrą ir farmacinę veiklą. Šios valstybės funkcijos įgyvendinimo efektyvumas priklauso tiek nuo jos sukurtų administracinių ir institucinių sistemų, tiek nuo paties individo gyvenimo būdo.

8.2. Kiekvienas Lietuvoje gyvenamąją vietą deklaravęs asmuo turi mokėti privalomojo sveikatos draudimo (PSD) įmokas. PSD įmokas sumoka valstybė už asmenis, jei jie priklauso socialiai jautrioms gyventojų grupėms (nepasiturintys gyventojai, gaunantys socialinę pašalpą).

8.3. Taip pat privalomuoju sveikatos draudimu yra apdrausti asmenys iki 18 metų; moterys, kurioms įstatymų nustatyta tvarka suteiktos nėštumo ir gimdymo atostogos, ir nedirbančios moterys nėštumo laikotarpiu 70 dienų (suėjus 28 nėštumo savaitėms ir daugiau) iki gimdymo ir 56 dienas po gimdymo; vienas iš tėvų (įtėvių), auginantis vaiką iki 8 metų, vienas iš globėjų, šeimoje globojantis vaiką iki 8 metų, taip pat vienas iš tėvų (įtėvių), auginantis du ir daugiau nepilnamečių vaikų, vienas iš

globėjų (rūpintojų), šeimoje globojantis (besirūpinantis) du (dviem) ir daugiau nepilnamečių vaikų bei kiti asmenys, nustatyti Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymo 6 straipsnyje.

8.4 Visi privalomuoju sveikatos draudimu (PSD) apdrausti asmenys turi teisę Lietuvoje gauti gydymo ir sveikatos priežiūros paslaugas be papildomų mokesčių. Privalomas sveikatos draudimas garantuoja šeimos gydytojų paslaugas ir ligų prevenciją; odontologinę pagalbą; gydytojų specialistų paslaugas; gydymą ligoninėje, medicininę reabilitaciją; slaugos paslaugas; tyrimus ir procedūras; kompensuojamuosius vaistus ir medicinos priemones; greitosios medicinos pagalbos paslaugas. Socialiai remtiniems asmenims kompensuojamos visos odontologinės priežiūros išlaidos ir netaikoma vaistų priemoka.

8.5. Romų tautybės gyventojų, turinčių privalomąjį sveikatos draudimą, skaičius nuolat didėja. 2011 m. buvo apdrausti tik 76 proc. romų; 2015 m.– 91 proc., o 2020 m. – 96 proc. romų turėjo privalomąjį sveikatos draudimą. PSD yra svarbus siekiant gauti valstybės kompensuojamas sveikatos priežiūros paslaugas.

8.6. Per pastaruosius metus buvo surinkta dalis informacijos apie romų sveikatos būklę. Vienas iš svarbiausių visuomenės sveikatos rodiklių – vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė. Prastesnius romų tautybės gyventojų rodiklius, lyginant su kitų tautybių Lietuvos gyventojais, rodo visos populiacijos lygmens tyrimas. Neseniai atlikto epidemiologinio tyrimo (Jasilionis, Stumbrys 2019) rezultatai rodo, kad Lietuvoje romų tautybės gyventojų sveikatos rodikliai prasteni nei kitų tautybių gyventojų. Su gyventojų surašymu sujungti mirtingumo tyrimo duomenys rodo, kad romų tautybės vyrų (sulaukusių 20 metų) vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė buvo 11,83 metų trumpesnė negu lietuvių tautybės vyrų, o romų tautybės moterų (sulaukusių 20 metų) tikėtina gyvenimo trukmė 7,71 metų trumpesnė negu lietuvių tautybės moterų (**1 lentelė**). Vidutinė tikėtina romų tautybės vyrų gyvenimo trukmė 2011–2017 m. siekė 40,39 (37,14–43,65) metų, o moterų – 53,58 (50,52–56,63) metų.

1 lentelė. Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė sulaukus 20 m. ir 95% pasikliautiniai intervalai pagal tautybę, Lietuva, 2011–2017 m.

Tautybė	Vyrai	Moterys
Romai	40,39 (37,14–43,65)	53,58 (50,52–56,63)
Lietuviai	52,22 (52,13–52,32)	61,29 (61,21–61,38)
Lenkai	49,01 (48,69–49,33)	59,86 (59,59–60,13)
Rusai	49,83 (49,48–50,18)	59,85 (59,57–60,13)

Baltarusiai	49,79 (48,97–50,61)	60,27 (59,62–60,91)
-------------	----------------------------	----------------------------

Pastabos: Lentelėje pateikta eksperimentinė mokslinė statistika. Skaičiavimai atlikti remiantis Statistikos departamento su 2011 m. gyventojų surašymu sujungtais agreguotais duomenimis (2011–2017 m.). Vidutinės tikėtinos gyvenimo trukmės rodikliai ir jų 95% pasikliautiniai intervalai apskaičiuoti pagal Jungtinės Karalystės Statistikos tarnybos metodiką (ONS, Office for National Statistics 2003). Dėl mažo mirčių skaičiaus, romų grupės vidutinės tikėtinos gyvenimo trukmės rodiklių statistinė paklaida ir pasikliautiniai intervalai yra pakankamai dideli. Todėl interpretuojant šiuos duomenis būtina nurodyti ir pasikliautinius intervalus.

8.7. Kitas svarbus rodiklis, atskleidžiantis populiacijos sveikatos būklę, yra subjektyvus sveikatos vertinimas, kuris yra nustatomas taikant anketinės apklausos metodą. Romų tautybės gyventojai tiek jauno ir vidutinio amžiaus grupėje (16–44 metų amžiaus), tiek tarp vyresnio amžiaus gyventojų (45 metų amžiaus ir vyresnių) sveikatą vertino prasčiau negu vidutinis Lietuvos gyventojas amžiaus gyventojų (2018 m. duomenys). Be to, savo sveikatą kaip blogą ir labai blogą vertino 59 proc. romų ir 23 proc. visų Lietuvos gyventojų. Abi apklausos (2018 ir 2020 metų), kuriose nagrinėjamas subjektyvus sveikatos vertinimas, atliktos skirtingu metu ir taikant skirtingus atrankos principus, todėl jų rezultatai turėtų būti vertinami atsargiai. Vis tik romų subjektyvaus sveikatos vertinimo skirtumai nuo vidutinio Lietuvos gyventojų yra gana dideli ir gali būti pakankamas rezultatas, rodantis romų sveikatos problemas Lietuvoje.

8.8. Taip pat svarbu pažymėti, kad lyginant 2015 m. ir 2020 metais atliktų apklausų duomenis, matomas romų tautybės gyventojų, savo sveikatą vertinančių gerai ir labai gerai, padidėjimas. Nors romų tautybės gyventojai savo sveikatą vertino prasčiau, nei vidutinis Lietuvos gyventojas, tačiau situacija pastaraisiais metais gerėjo.

8.9. Siekiant gerinti gyventojų sveikatą ir paslaugų prieinamumą, Sveikatos apsaugos ministerija 2022–2030 m. parengė 2 plėtros programas:

- Sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo;
- Sveikatos priežiūros kokybės ir efektyvumo didinimo.

8.10. Plėtros programose formuojamos Lietuvos ilgalaikės strategijos kryptys iki 2030 m. įgyvendinant šiuos pažangos uždavinius: 1. Skatinti sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo veiklas ir stiprinti psichologinį (emocinį) visuomenės atsparumą; 2. Didinti kokybiškų ir inovatyvių sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą ir sveikatos atsparumą grėsmėms.

UŽDUOTIS – DIDINTI SVEIKATOS RAŠTINGUMĄ

BENDRO POBŪDŽIO PRIEMONĖS:

Nr.	Priemonė	Laikotarpis	Atsakinga institucija
8.1.	Mokinių, besimokančių ugdymo įstaigose, sveikatos stiprinimas	2024 m. – 2030 m.	Sveikatos apsaugos ministerija, savivaldybės

TIKSLINĖS PRIEMONĖS:

Nr.	Priemonė	Laikotarpis	Atsakinga institucija
8.2	Kartu su romų bendruomene nustatyti priemonės, kurios būtinos psichologinei sveikatai ir savijautai užtikrinti, ir jas įgyvendinti bendradarbiaujant su sveikatos įstaigomis	2024 m. – 2030 m.	Tautinių mažumų departamentas prie LRV
8.3.	Užtikrinti šeimos planavimo metodų prieinamumą romų moterims	2025 m. – 2030 m.	Tautinių mažumų departamentas prie LRV, Romų visuomenės centras
8.4.	Organizuoti mokymus Romų platformų koordinatoriams (tarpininkams), romų nevyriausybiniams organizacijoms apie teisių užtikrinimą ir paslaugų prieinamumą sveikatos apsaugos srityje	2024 m.	Tautinių mažumų departamentas prie LRV
8.5.	Organizuoti susitikimus romų šeimoms, kuriose yra neįgalių vaikų ar suaugusiųjų	2024 m. – 2030 m.	Romų visuomenės centras

REZULTATO KRITERIJAI:

1. Apdraustųjų privalomuoju sveikatos draudimu dalis: 2020 m. – 96 proc.; 2030 m. – 99 proc.;

2. Romų tautybės gyventojų 16-44 m. amžiaus, savo sveikatą vertinančių gerai ir labai gerai, dalis: 2020 m. – 56 proc.; 2030 m. – 70 proc.;

3. Romų tautybės gyventojų 45 m. amžiaus ir vyresnių, savo sveikatą vertinančių gerai ir labai gerai, dalis: 2020 m. – 17 proc.; 2030 m. – 25 proc.

IX DALIS

ROMŲ DALYVAVIMAS IR ĮGALINIMAS

9.1. Atgavus Lietuvos nepriklausomybę, romai, kaip ir kitos tautinės mažumos, pradėjo burtis į nevyriausybinės organizacijas ir dalyvauti visuomeniniame gyvenime. Pirmoji romų organizacija Vilniaus čigonų bendrija buvo įkurta 1992 m. (1996 m. reorganizuota į Vilniaus čigonų bendriją).

9.2. Šiuo metu veikia asociacija „Lietuvos romų bendruomenė“ Vilniuje, Šiauliuose – „Romų integracijos centras“; Panevėžyje– asociacija „Romų bendruomenė“.

9.3. Svarbų vaidmenį romų įtraukties srityje atlieka su romais dirbančios organizacijos – Romų visuomenės centras, Multikultūrinis vaikų ir jaunimo dienos centras „Padėk pritapti“, Baltijos regiono romių asociacija.

Romų jaunimas

9.4. Romų tautybės gyventojų populiacija nuo kitų tautinių Lietuvos gyventojų grupių išsiskiria santykinai didele jauno amžiaus gyventojų dalimi. Asmenys iki 15 metų amžiaus 2021 m. sudarė 30,3 proc. visos romų tautybės gyventojų populiacijos, kai tarp lietuvių tautybės gyventojų šis rodiklis siekė 15,7 proc.

9.5. 2020 m. tyrimo duomenys rodo, kad jauniausioje romų tautybės gyventojų grupėje (10–19 m.) nuo 2015 m. iki 2020 m. sumažėjo pradinio išsilavinimo neįgijusių arba vis dar pradinėse klasėse besimokančių romų vaikų dalis (nuo 36 iki 28 proc.). Šią tendenciją patvirtina ir gyventojų surašymų duomenys. Jaunimo grupėje (20–29 m.) sumažėjo neraštingų ir pradinio išsilavinimo neįgijusių asmenų (nuo 11 iki 4 proc.) ir išaugo pagrindinį (nuo 22 iki 30 proc.) ir vidurinį išsilavinimą turinčių asmenų (nuo 8 iki 18 proc.).

9.6. Svarbūs pokyčiai fiksuojami jaunimo (20–29 m.) amžiaus grupėje – 2020 m. šioje amžiaus grupėje dirbo 42 proc. aktyvių darbo rinkos dalyvių (kitose amžiaus grupėse dirba 20 proc. asmenų). Lyginant su 2015 m. duomenimis, 2020 m. dirbančių asmenų dalis jaunimo grupėje išaugo 13 proc.

Romų moterys

9.7. Tarp romų tautybės Lietuvos gyventojų didesnę dalį populiacijos sudarė moterys. Gyventojų surašymo duomenimis, 2021 m. romų tautybės moterys sudarė 52,6 proc. visos romų populiacijos, o romų tautybės vyrai – 47,4 proc. Pagal šį rodiklį romų populiacija per daug nesiskyrė nuo kitų tautybių Lietuvos gyventojų populiacijos.

9.8. Lietuvos gyventojų surašymo rezultatai rodo, kad daugiau negu pusė romų tautybės vyrų ir moterų gyvena nesusituokę. Santuokoje gyvena tik 13,3 proc. romų vyrų ir tiek pat moterų. Romų šeimoms būdingas specifinis šeimos modelis. Romų tautybės moterys pagimdo daugiau vaikų, didesnis vidutinis pagimdytų vaikų skaičius, tenkantis vaikus gimdžiusiai moteriai. Lietuvos gyventojų surašymų rezultatai rodo, kad tarp romų tautybės moterų, kurios yra gimdžiusios bent vieną vaiką, vidutinis pagimdytų vaikų skaičius siekė 3,23, o tarp lietuvių tautybės moterų – 2,00 vaiko.

9.9. Santykinai daugiau romų tautybės gyventojų gyvena vienišos motinos su nepilnamečiais vaikais namų ūkiuose. Tarp romų tautybės moterų 28,9 proc. gyvena vienišos su vaikais iki 18 metų, o tarp lietuvių tautybės gyventojų – 5,7 proc.

9.10. Romų tautybės moterų išsilavinimo rodikliai yra aukštesni negu romų tautybės vyrų. Aukštesnį nei vidurinį išsilavinimą 2021 m. turėjo 21,7 proc. vyrų ir 28,1 proc. moterų.

9.11. Remiantis 2020 m. tyrimo duomenimis, moterų užimtumo lygis 2015–2020 m. nepasikeitė ir siekė 9 proc.

UŽDUOTIS – SKATINTI ROMŲ DALYVAVIMĄ IR ĮGALINIMĄ BENDRO POBŪDŽIO PRIEMONĖS:

Nr.	Priemonė	Laikotarpis	Atsakinga institucija
9.1.	Finansuoti Atvirųjų jaunimo centrų ir atvirųjų jaunimo erdvių veiklos projektus	2024 m. – 2030 m.	Jaunimo reikalų agentūra
9.2.	Organizuoti stovyklas „Stiprūs įvairovėje“	2024 m. – 2030 m.	Kultūros ministerija
9.3.	Remti Tautinių mažumų centrus, dirbančius su romų bendruomene	2024 m. – 2030 m.	Tautinių mažumų departamentas prie LRV

TIKSLINĖS PRIEMONĖS:

Nr.	Priemonė	Laikotarpis	Atsakinga institucija
9.4.	Organizuoti tarpkultūrinio tarpininkavimo paslaugų teikimą romų bendruomenei savivaldybėse	2024 m. – 2030 m.	Tautinių mažumų departamentas prie LRV
9.5.	Remti romų jaunimo įgalinimui skirtus projektus	2024 m. – 2030 m.	Tautinių mažumų departamentas prie LRV
9.6.	Remti romų moterų įgalinimui skirtus projektus	2024 m. – 2030 m.	Tautinių mažumų departamentas prie LRV
9.7.	Remti projektus, skirtus įkalinimo įstaigose esančioms romų moterims	2024 m. – 2030 m.	Tautinių mažumų departamentas prie LRV
9.8.	Teikti teisinės konsultacijas romams	2024 m. – 2025 m.	Tautinių mažumų departamentas prie LRV

REZULTATO KRITERIJAI:

1. Asmenų su pagrindiniu išsilavinimu dalis 20–29 m. grupėje: 2020 m. – 30 proc.; 2030 m. – 40 proc.;
2. Asmenų su viduriniu ir aukštesniu išsilavinimu dalis 20–29 m. grupėje: 2020 m. – 18 proc.; 2030 m. – 25 proc.;
3. Užimtumo lygis 20–29 m. grupėje: 2020 m. – 42 proc.; 2030 – 55 proc.;
4. Moterų užimtumo lygis: 2020 m. – 9 proc.; 2030 – 15 proc.

X DALIS

ROMŲ KULTŪRA IR TARPKULTŪRINIS DIALOGAS

10.1. Lietuvos romų organizacijos aktyviai dalyvauja kultūriniame Lietuvos gyvenime ir įgyvendina projektus, skirtus pristatyti romų kultūrą ir tradicijas. Žymiausias romų muzikos ir šokių kolektyvas Lietuvoje „Sare Roma“ organizuoja tarptautinį romų kultūros ir muzikos festivalį „Gypsy Fest“, kuris kasmet pritraukia vis daugiau žiūrovų ir skatina tarpkultūrinį dialogą. Dainininkė Konsuela Mačiulevičiūtė Šiauliuose organizuoja tradiciniu tapusį festivalį „Tambūrinas“, o Romų visuomenės centro vaikų ansamblis „Roma de drom“ supažindina visuomenę su romų šokiais.

10.2. Romų genocidas Antrojo pasaulinio karo metu yra labai svarbi romų istorijos ir kultūros dalis. Lietuva viena iš nedaugelio šalių Europoje, kuri 2019 m. oficialiai pripažino romų genocidą. Lietuvos Respublikos Seimo sprendimu rugpjūčio 2-oji, Romų genocido atminties diena, buvo įtraukta į Atmintinų dienų įstatymą ir yra kasmet oficialiai minima.

10.3. Lietuva yra viena iš nedaugelio šalių Europoje, kuri 2022 m. atnaujinus visų dalykų bendruosius ugdymo planus, įtraukė informaciją apie romų mažumą į šeštos ir dešimos klasės programas. Ugdant privalomas komunikavimo, pilietines ir kultūrinės kompetencijas, yra galimybė išskirti romų kultūros ir bendrabūvio visuomenėje klausimus taip pat ir kituose dalykuose.

UŽDUOTIS – REMTI ROMŲ KULTŪRĄ IR SKATINTI TARPKULTŪRINĮ DIALOGĄ

BENDRO POBŪDŽIO PRIEMONĖS:

Nr.	Priemonė	Laikotarpis	Atsakinga institucija
10.1.	Įgyvendinti kultūros ir meno projektus aktualizuojančius tautinių mažumų istoriją ir kultūrą (viena kilnojamoji paroda)	2026 m.	Kultūros ministerija
10.2.	Plėtoti toleranciją ir tradicinių tautinių mažumų pažinimą bendrojo ugdymo įstaigų bendruomenėse, organizuojant festivalį „Kultūrų ratas“	2024 m. – 2030 m.	Švietimo, mokslo ir sporto ministerija
10.3	Organizuoti konkursą premijai už geriausią baigiamąjį mokslo darbą Lietuvos tautinių mažumų tematika gauti	2024 m. – 2030 m.	Tautinių mažumų departamentas prie LRV

TIKSLINĖS PRIEMONĖS:

Nr.	Priemonė	Laikotarpis	Atsakinga institucija
10.4.	1 Konkurso būdu finansuoti romų kultūros projektus	2024 m. – 2030 m.	Tautinių mažumų departamentas prie LRV
10.5.	1 Remti Romų genocido aukų atminimo dienos minėjimui skirtas iniciatyvas	2024 m. – 2030 m.	Tautinių mažumų departamentas prie LRV

10.6.	1 Organizuoti edukacijas apie romų tautinę mažumą jaunimui IX Forto muziejuje	2024 m. – 2030 m.	IX Forto muziejus
-------	---	-------------------	-------------------

XI DALIS

VEIKSMŲ PLANO FINANSAVIMAS

11.1. Veiksmų plano bendro pobūdžio priemonės finansuojamos iš valstybės biudžeto įskaitant Europos Sąjungos finansinės paramos lėšas.

11.2. Tautinių mažumų departamentas prie LRV finansuoja tikslines priemones. Metinis biudžetas – 200 000 Eur įskaitant ES projekto „Vietinės romų platformos – kelias link bendradarbiavimo su savivaldybėmis“ lėšas.

XII DALIS

VEIKSMŲ PLANO STEBĖSENA

12.1. Veiksmų plano priemonių stebėseną atlieka Tautinių mažumų departamento prie LRV direktoriaus įsakymu sudaryta nuolatinė tarpinstitucinė darbo grupė. Tarpinstitucinę darbo grupę sudaro valstybės ir savivaldybės institucijų atstovai, įgyvendinantys veiklos plano priemones, akademinės bendruomenės, romų ir su romais dirbančių organizacijų atstovai.

12.2. Tarpinstitucinė darbo grupė renkasi ne rečiau kaip vieną kartą per metus į posėdžius, kurių metu analizuoja veiksmų plano priemonių įgyvendinimo eigą ir prireikus teikia pasiūlymus dėl veiksmų plano papildymo.

12.3. Taurinių mažumų departamentas prie LRV 2030 metais atliks sociologinį tyrimą, siekdamas įvertinti Romų įtraukties progresą, remiantis veiksmų plane nustatytais rezultato kriterijais.